

Olga Paušič (marec, april 2020)

V KARANTENI

1

»No, zdaj smo pa tam, kjer nismo hoteli biti!« je rekel Edi jezno in glasno, da bi ga draga žena Ida zanesljivo slišala. Pa se je delala, da ga ne sliši, ker ji je šlo na jetra, da je med poročili ves čas komentiral slišano. Te grde navade se je nalezal, odkar se je upokojil in odkar je postala naglušna. Vsako vest je vneto pokomentiral, trdil svoje in negiral novinarjevo poročilo. Če se je še ona vmešala, je bilo še bolj vroče.

»Slišiš?Dobili smo prvega okuženega s koronavirusom,« je rekel še malo glasneje, ne da bi jo pogledal. Samo do pogovora mu je bilo, njej pa niti najmanj.

»Pa kaj si res totalno gluha!« je vzrojil. »To ni mačji kašelj!«

»Kaj pa naj storim? Saj je bilo pričakovati, ne? Danes, ko je ves svet velika vas, virusi bliskovito potujejo od točke A do točke B. Napovedovali so, da se bo zgodilo.«

Strmela je v zaslon računalnika, tipkala, vsa potopljena v svoj svet, kjer zanj ni bilo prostora. Jezilo ga je, da je njen odziv na - po njegovem mnenju pretresljivo vest – tako hladen. Če bi ji vrgel petardo pod noge, se najbrž tudi ne bi zganila.

»Če razglasijo epidemijo, bomo gotovo nekaj mesecev v karanteni – vsi po vrsti!« je godrnjal dalje, čeprav ni imel sogovorca. »Kot je bilo v Vuhanu. Se spomniš posnetkov mrtvega mesta, ljudi z maskami, prepolnih bolnišnic ... Hudič! Enako je te dni v Italiji. Mi smo pa prvi sosedi ... Hudiča, da lahko en usran virus spravi na kolena ves svet.«

»Kaj se že naprej sekiraš? Kakor bodo ravnali drugi, tako bova midva. Mislim pa, da v naše Zakotje niti virus ne bo našel poti,« je pikro zaključila debato.

A mu ni bilo dovolj: »Bi te rad videl tri ali štiri mesece zaprto med štiri stene. Za crknit!«

Končno se je ozrla vanj in pomirljivo zaokrožila debato: »Bova več brala, se pogovarjala, končno bom napisala o najinih doživetjih v Jordaniji, ker verjetno ne bo nobenih obiskov, ker ne bova hodila na kavice in po nakupih in v Mursko Soboto gledat vreme ... lahko boš kuhal, kaj šival, obnovil stene na hodniku, morda prebelil kuhinjo, iz kleti je treba znositi vso kramo ... Si bova že našla delo, nikar se ne žri.«

»Pa otrok in vnukov ne bova videvala!« To je izjavil z rahlim smehom napol prikritega zadovoljstva. »Upam, dane bodo vzeli smrtno resno navodila, naj stari starši ne čuvamo otrok v tem času, ker smo med najbolj ogroženo populacijo,« je preudarno dodal Edi. »Sicer pa morajo biti šolarji ob starših, da bo pouk na daljavo tekkel, kot mora, a ne?«

»Mariborski itak redko prihajajo, otroka bosta polno zaposlena s šolo na daljavo. Domači štirje se bodo pa gotovo kar pogosto pojavili na najinih vratih, boš videl. Torej?«

Hotel je pljuniti še kakšno pikro, a si je premislil. Podžgalo ga je tisto o kuhanju, šivanju in beljenju, a saj je imela Ida v bistvu zelo prav. Teh opravil se je tako krčevito otepal, da je bilo že otročje. Oba

upokojena, polna moči in elana, stanovanje pa res precej zanemarjeno. Po štiridesetih letih ni čudno, da je tako, a vendar ... Bil je spreten, tehnično nadarjen človek, marsikaj bi lahko postoril po stanovanju, a se mu preprosto ni ljubilo in amen! Do pred nedavnim so mu dnevi prav idilično mirno tekli: zjutraj kavica s kolegi v bližnjem lokalu, nato branje dnevnega tiska, dremež po kosilu, popoldne ribolov ali kolesarjenje ali šahiranje s katerim od prijateljev, zvečer križanke, poročila, ogled kakšnega dokumentarca in to je bilo to.

No, ta večer je Ido vendarle ujel pri prebiranju člankov o kitajskem Vuhanu, kjer se je vse skupaj decembra lani začelo, in o novem virusu, simptomih bolezni, preventivnih ukrepih. Res težko umljivo, da je nek virus tako nenadejano pretresel svet.

2

Po 12. marcu, ko je bila res razglašena epidemija, obenem pandemija in so bili sprejeti številni ukrepi za zaščito, se je vse spremenilo. Nobenih prireditev, druženj, obiskov lokalov, trgovin – razen tistih z živili -, zaprli so šole, urade, javne ustanove, tovarne, frizerske salone ...

»Pa smo v karanteni,« je stojično mirno komentirala večerne novice, ki jih je bral moški, starejšim dobro znan iz tistih dni, ko se je zgodila desetdnevna vojna za Slovenijo. Že takrat je bil uradni vladin govorec, a seveda mnogo mlajši in čednejši. Posnetki kaosa v Italiji so bili resnično pretresljivi. Ida ni verjela, da bi utegnila podobna usoda prizadeti Slovenijo. Saj nas je samo za dva milijona, številke obolelih in mrtvih bodo gotovo bolj zmerne!

»Sem ti rekel, da bo sranje!« se je napihoval Edi, kot da bi bil kak prerok.

Zrla sta v zaslon, s katerega je poročala strokovnjakinja, ki je govorila o tem, ali naj bodo maske in rokavice v trgovinah obvezne ali ne. In o tem, da lahko upokojenci nakupujejo je od 8. do 10. ure dopoldne. So namreč rizična skupina!

Pa se je razjezila: »Si lahko misliš, da Ana danes ni hotela priti na kavo? Ko je šla iz trgovine mimo naših vrat – še na hodniku je imela nataknjeno masko -, sem jo ustavila, pa je samo odmahnila in rekla, naj je ne vabim, dokler bo trajala epidemija!«

Menil je, da ima soseda Ana prav. Med epidemijo in karanteno res nima smisla obiskovati prijateljev po bloku. Med hahljanjem je dodal: »Odslej boš pila kavo izključno z mano in bom tudi tvoja edina družba noč in dan.«

»Pa kaj se dela tako pametno? Misli, da bo dobila virus od naju? Od koga naj ga pa dobiva midva? Saj si umivava roke, nosiva masko in rokavice, ne druživa se z nikomer – torej?«

Nič ji ni bilo do smeha. Da je bila Ana na stara leta vse bolj čudna, je ugotovil že Edi, toda a nismo vsi, stari nad šestdeset, že precej čudni? Ida je pogosto razmišljala o sebi in možu. Poročena sta bila že več kot 45 let, kakšnih večjih pretresov v življenju nista doživela, sinova sta bila preskrbljena, oba sta imela po dva otroka ... torej naj bi bilo vse v redu. A z Edijem sta se zadnja leta precej odtujila. Ljubezen se je spremenila v prijateljstvo, še najbolj ju je povezovala skrb za drug drugega in finančne zadeve. Z dvema pokojninama se je dalo kar lagodno živeti, rada sta potovala, kar je bilo tudi zlahka uresničljivo, a tistih intimnih, toplih, zaupnih trenutkov, ki jih je imela nekoč zelo rada, ni bilo več.

Porodilo se ji je tiho upanje, da bo čas v karanteni morda dobro vplival na njune medsebojne odnose v dvoje ...

Kasneje, po kosilu, mu je predlagala: »Bi mi pomagal? Na prenosniku izberi 100 fotografij s poti po Jordaniji, jaz se pa lotim pisanja potopisa. Kaj praviš, a bi?»

Popraskal se je po sivi glavi in godrnjaje pristal, a jo opomnil: »Bolje bi bilo, da vsaj del besedila napišeš, da bom vedel, katere fotografije bi kazalo vključiti v predstavitev v PowerPointu. Je tako?«

»Prav imaš, zate bo lažje,« se je strinjala. »Sicer nekaj že imam. Takoj ti natisnem.«

»Pa veš, da se mi čisto nič ne ljubi,« se je upiral.

»Saj nimaš drugega nujnega dela, ne? Meni bi pa bilo zelo v pomoč.«

Tiskalnik je izpljunil tri tipkane strani besedila. Pripravil si je prenosnik in USB ključek, da bi se lotil dela, čeprav je po njegovem glasnem zdihovanju razumela, da mu niti malo ni do dela na računalniku. Ni maral ne računalnika, ne mobilnika, še manj njen pametni telefon. Preden je začel izbirati fotografije, je vzel v roke tri natipkane liste in se lotil branja. Že pri naslovu se je zmrdoval: »Kaj pomeni hašemitska? Ni pojasnila.«

»Hašemiti so ugledni člani klana ali če hočeš družine, katere prednik je bil Hašim ibn Abd Manafa, ki ga muslimani štejejo za pradedo preroka Mohameda. Skozi zgodovino so bili vladarji v tem delu sveta iz družine Hašemitov, zato takšno ime današnje kraljevine Jordanije,« mu potrpežljivo pojasni Ida.

Edi pa še vztraja: »Tudi v besedilu mora biti dodano to pojasnilo, saj bralec ne bo imel volje iti na internet iskat informacijo, kajne?«

»Bom dodala ... loti se fotografij. Fino bi bilo, če bi jih sproti številčil in poimenoval, da nama bo šlo hitreje pri vstavljanju v PowerPoint.«

On jo sumničavo ošvrkne: »O ne, sama se boš ukvarjala s PowerPointom, to ni zame.«

Zahihitala se je, ker je pričakovala takšen odziv: »Ne bo ti hudega, če se spoprijateljiš z računalnikom. Danes je že nepogrešljiv del sodobnega človeka. Tako kot mobilnik in pametni telefon. Časa bova imela na pretek, naučim te najnujnejših opravil.«

»Ja, ja, ja ...« zagodrnja on in se poglobi v besedilo.

Hašemitska kraljevina JORDANIJA

Hašemitska kraljevina Jordanija pričara popotniku neverjetno osupljivo simbiozo starega in novega, številne antične ostaline in kulturno-zgodovinske spomenike, prevzame z orientalskim vzdušjem, ki ga začutimo na živahnih bazarjih, vse to pa s svojo lepoto poudari še neverjetno razgibana pokrajina – od puščave do zelenih oaz, morja in divjih sotesk. Je varna država, niti pomisliš ne, da so njene sosede nemirni deželi Sirija in Irak ter Izrael, zadnje dni tudi bližnji Libanon, torej dežele, kjer neprestano rožlja orožje. »Merhaba! Dobrodošel!« te pozdravijo na ulici, vedoč, da si tujec in tujce spoštujejo, saj je prav turizem postal v Jordaniji, ki nima

omembe vrednih naravnih bogastev, energentov, še vode ne dovolj, gonilna sila razvoja države.

Jordanija je v več pogledih nenavadna država: več kot 80 % površine (89 342 km²) je puščavska ali polpuščavska planota z nadmorsko višino med 700 in 1200 metri; tu živi le 10,46 milijona prebivalcev (Jordanci, Sirijci, Egipčani, Palestinci, Iračani, Libijci, Čerkezi, Armenci), ki so večinoma muslimani (97,2 %). Večina mest je v zahodnem, življenju bolj prijaznem delu države. Obdelovalnih površin je zelo malo, pesti jih pomanjkanje vode, nimajo energentov kot sosednje države, industrija je v povojih, tako preostane kot najpomembnejši vir prihodkov turizem. Jordanija sodi med najrevnejše dežele tega dela sveta (BDP/preb. je le 9200 USD). Zanimivo je tudi to, da je 78 % prebivalcev zaposlenih v turistični dejavnosti.

V Jordanijo smo se napotili konec decembra, da bi meglo, hlad in zoprno kičast prednovoletni čas, prepoln potrošniške mrzlice, zamenjali za sončne, tople dni v svetu, ki je tako zelo drugačen od našega. Spremembe naredijo vsakdanjik dragocenejši, in iti moraš v svet, da si napolniš baterije, zajameš sapo, razširiš krila in ne nazadnje, da se zaveš, kako lepo je doma! Ker je Jordanija islamska dežela, praznujejo tam prehod v novo leto šele ob sončnem zahodu 30. januarja, zato nismo pričakovali jaslic, okrašenih jelk niti božičnih pesmi. Pa jih je vendar bilo – in to ne malo –, a predvsem zaradi tujih turistov.

POTOVANJE

Tokrat sva z možem izbrala Jordanijo, in sicer iz dveh razlogov: prvi je bil ta, da sem pred letom dni popotovala po Izraelu in tam izvedela veliko o Jordaniji, drugi vzrok pa dejstvo, da imata deželi veliko skupnega (zgodovino, Mrtvo morje, košček Rdečega morja, reko Jordan, številne biblijske zgodbe ...). Menim, da bi ju bilo najbolje obiskati v paketu – a ne le osemdnevnem, ampak vsaj dvotedenskem. In ker je Oskar razpisal potovanje od 27. decembra do 8. januarja, je bil termin ravno pravšnji. Moža ni bilo težko nagovoriti, in tako sva se podala na pot v družbi še 42 potnikov in vodnika BRANKA S. Krenili smo iz Maribora, Branko pa nam je že med vožnjo proti Gradcu pojasnil svoj pogled na skupinska potovanja: v skupini nisi pomemben kot posameznik, ampak kot del ekipe, razmišljati in delovati moraš tako, kot je koristno za skupino. Odmisli, da se ti bo kdo posebej posvečal, si le enak med enakimi. Hm, zelo strogo je zvenelo, zelo resno in odločno – za premisliti. Ko sem ga poslušala, kako je stresal iz rokava zgodbe, letnice, imena, milijon dejstev, sem res osupnila. Pravi leksikon na dveh nogah! Naslednje dni smo spoznali, da v bistvu ni tako resen, nedovzeten in strog, kot so zvenele njegove besede; da ima veliko smisla za humor, da se dá z njim dogovoriti o tem in onem – če le ni v škodo programa, ki ga moramo realizirati. Potihoma smo mu zaradi goste bele brade nadeli vzdevek dedek Mraz – no, saj smo bili tik pred silvestrovim. Prav lahko bi si v hotelu v Akabi pripravili svoj silvestrski večer z dedkom Mrzom. Po mojem bi bilo super!

Z graškega letališča smo poleteli v večernih urah in okoli polnoči prispeli v Istanbul. Branko je bil ves čas na trnih, ker smo imeli v Istanbulu do poleta v Aman samo uro časa. Skoraj nemogoče, da bi nam brez pomoči letališkega osebja, brez malo »protekcije« uspelo ujeti drugi let. Povedal je, da je agencija uradno zaprosila za pomoč, a odgovora ni prejela. Torej, če bo treba teči od točke A do točke B, bomo pač družno dirjali po velikem, čisto novem istambulskem letališču, potem pa bo, kar bo. Po teh informacijah smo bili vsi napeti, pa se je izkazalo, da po nepotrebem. Po pristanku v Istanbulu

nas je že pri vходу v orjaško letališko stavbo čakala prijazna uslužbenka in nas popeljala mimo vseh nujnih in nenujnih pregledov v čakalnico za polet v Aman. Še toliko časa nam je ostalo, da smo si lahko privoščili kavo in cigareto ali dve, preden so nas poklicali, da se vkrcamo.

AMAN

Najprej smo spoznavali prestolnico Aman, predvsem njen stari del, ki ima res svojevrstno podobo. Že pred 9000 leti je bil kraj, takrat imenovan Rabath Ammon, pomembna naselbina, prestolnica Amonitov. Skozi kraj je namreč vodila karavanska pot, tu se je na veliko trgovalo in izmenjevalo znanja. V helenistični dobi se je naselbina preimenovala v Philadelphijo, največji razcvet pa je mesto doživelo v rimskem obdobju. Danes je Aman mesto nasprotij: stari del je nepregledna množica strnjeno grajenih hiš, ki so kot zlepljene druga k drugi, kar je posledica velikega navala beguncev po letu 1948 (ustanovitev države Izrael, beg Palestincev), kasneje pa beguncev iz Sirije in Iraka. Ljudem je bilo treba zagotoviti streho nad glavo, torej se je divje gradilo. Jordanija je edina država v tem delu sveta, ki je sprejela poplavo beguncev in jim dala celo državljanstvo, v nasprotju z bogato sosedo Savdsko Arabijo, ki o beguncih niti slišati noče.

Če se povzpneš na citadelo, ki kraljuje na 850 m visokem griču, imaš vsenaokrog čudovit razgled na morje hiš v starem Amanu. Utrdbi iz 8. stol. n. št. sta najbližji sosedi rimski amfiteater z odlično akustiko, 44 vrstami sedežev za 6000 gledalcev, in bizantinska bazilika, nedaleč proč pa so še ostaline templja, posvečenega Herkulesu, in odeon. Sprehod po antičnem delu jordanske prestolnice opominja, da so se tukaj zvrstili številni zavojevalci in najrazličnejši oblastniki. Novi del mesta pa je tipično sodoben s stolpniciami, zelenicami, restavracijami, lokali, hoteli in prodajalnami po zgledu zahodnih metropol. Danes šteje Aman že več kot 4 milijone prebivalcev in še se priseljujejo. Pravi kotel ljudi različnih narodnosti. Nekoč se je Aman razprostiral na 7 gričih kot Rim, danes pa jih je poseljenih že 20, kar priča o zelo intenzivnem priseljevanju.

Bivali smo v novejšem delu Amana in skušali čim bolj doživeti vsakdanjik prebivalcev, predvsem pa nas je pritegnila zelo raznolika hrana, ki je mešanica orientalske kuhinje, precej podobna tisti v Izraelu, ki smo jo spoznali leto prej: humus, tahini, falafli, šavarma, veliko kuhane in pečene zelenjave, odličnih slaščic, manj pa sadja. Alkohola ni moč dobiti kar tako, torej smo se sprijaznili s čajem, kavo in svežimi sadnimi sokovi.

»Po mojem bi bilo treba predstaviti tudi kralja in njegov način vladanja in seveda družino. To bralce vedno pritegne,« je bil Edijev prvi komentar. Potem pa še: »Nisi omenila, kako lepo sva se ob večerih sprehajala po Amanu, ko sva iskala prodajalno z alkoholnimi pijačami. No, tudi sprehodi sami po sebi so bili super. Topli večeri, doma pa zima in mraz ...«

»Saj doma sploh ni bilo poštene zime, še manj mraza. Zato pa bo zdaj, ko bo začelo vse cveteti in brsteti. O kraljevi družini bom pa res kaj pripisala. Imaš prav, to utegne bralce zanimati. Tisto o sprehodih po Amanu pa res ne sodi v potopis, kvečjemu v dnevnik.«

»V glavnem – vesel sem, da sva šla v Jordanijo,« je končno priznal, saj pred sorodniki in znanci ni pokazal nobenega navdušenja. Jamral je le zaradi denarja, ki ga je moral za potovanje odšteti. Ida je bila še mesec dni po vrnitvi vsa v oblakih, prepolna vtisov, Edi pa nič. Zdaj je končno le priznal, da mu je bilo potovanje všeč. Končno!

3

V nedeljo zjutraj je Ida ugotovila, da v hiši ni kruha. Skuhala je kavo, vključila pralni stroj, potem pa si hitro nataknila trenirko in športne copate. V času karantene se ni imelo smisla izbrano oblačiti, vse dni sta preživljala v udobnih športnih oblačilih.

»Kam pa greš, če smem vprašati?« jo je pobaral, ko je bila že pri vhodnih vratih.

»Nimava kruha, skočim v trgovino.«

»Nedelja je, draga, trgovine so v času karantene ob nedeljah zaprte,« jo je poučil. Zastala je, pomislila, potem pa vedro predlagala: »Pa speciva kruh v domači pečici.«

»Saj sva lahko en dan brez kruha, imava polno skladišče testenin, krompirja in riža ...«

»Ne, spekla bom kruh, da se preizkusim. Tudi moke imava za pol leta ... edino kvasa nisem dobila. Poiščem kak recept za kruh brez kvasa.«

»Jezus, ti pa res nimaš miru!« je godrnjal in sedel h kavi. Listal je po Nedeljskem dnevniku in se občasno glasno zarežal, medtem ko je Ida na spletu iskala recept za kruh brez kvasa.

»Poslušaj, dobri so!« je rekel in začel brati vice iz časopisa: »Moški pravi prijatelju: 'Po dolgih mesecih sem se sinoči pogovarjal s svojo ženo in povem ti, da je resnično zelo zanimiva gospa.' Dober, ne? Ali pa ta: Janez telefonira znancu: 'Tu in tam grem in pozvonim na vhodnih vratih. Fino je dobiti obisk.' Hahaha ... Poslušaj tega: moški se pogovarja s sosedom z balkona na balkon in reče: 'Daj bog, da kmalu odprejo kozmetične salone! V trgovini sem videl kar nekaj brkatih in bradatih žensk.' Sosed mu pa odgovori: 'Boš videl, ko odprejo kozmetične in frizerske salone, bodo tam čakalne vrste daljše kot za operacijo kolkov.'«

»Sami butasti moški vici ... a očitno brez njih ne gre,« se mu posmehuje Ida. Pa Doda: »Evo, našla sem recept, enostaven je kot pasulj! Potrebujeva pol kile moke, pol litra mineralne vode z mehurčki, dve čajni žlički soli, malo olja ali masla, pest zdrobljenih orehov in vrečko pecilnega praška. Potrebujeva samo 60 minut in svež kruh za nedeljski zajtrk bo nared. Pa dajva!«

Edi jo pogleda in odkimava: »Daj ti, ne govori ves čas v dvojini!«

»Če ne to, pa mi prekoplji gredici na obeh balkonih in si bova uredila dva mini vrtička, da bova samooskrbna. Si slišal, kako vneto poudarjajo pomen samooskrbe!«

Edi globoko vzdihne in se potrka po glavi, češ kako je trapasta.

»Ti le stori, kar ti pravim, semena bom že sama zasejala.«

»Ida, poleg te množice golobov, ki prekopavajo zemljo na naših balkonih, bo ves tvoj trud zaman, verjemi mi.«

»Plačali smo kup denarja, da odstranijo presnete golobe, a se mi zdi, da jih je mnogo več kot prej. Imaš prav ...« zamišljeno ga gleda s stola pri računalniku, potem pa se domisli: »Ne bi mogel nabaviti zračne puške, da bi jih postrelila? Koliko mesa bi imela! Francozom je golob specialiteta, kajne, zakaj ne bi bil še Slovencem?«

Družno se začneta smejati kot razposajena otroka.

Lotila se je peke. Nekaj časa jo je opazoval, kako se giblje po kuhinji, potem pa zlezal v cunje in prinesel iz shrambe priročno orodje za delo na balkonskih gredicah. Čeravno se mu je zdelo butasto, ji je izpolnil željo, izpulil plevel in spravil v vrečo za smeti posušene ostanke jesenskega cvetja. Še brikete z gnojilom je natresel in zemljo poravnal, da so se ji oči resnično zableščale, ko je prišla preverit opravljeno delo.

»Super, krasno si pripravil zemljo. Jutri greva v Kalio po semena, saj je menda odprta, ne? In kakšno orhidejo bi vzela, da bo v kuhinji bolj prijetno, bolj pomladno.«

Razveselil se je pohvale, še bolj pa leska v njenih očeh, ki ga ni zaznal že res dolgo časa. Pa naj jih ima, gredice, morda se je golobi usmilijo – zaradi samooskrbe!

Ekspresni kruh z orehi je Ida odlično uspel in zajtrkovala sta v prijetnem, toplém vzdušju. Natresel ji je še nekaj »korona« šal, potem pa predlagal, da nadaljujeta delo na projektu Jordanija, da se ne bi spomnila česa napornejšega, na primer čiščenja kleti ali podbojev vrat, ki se jih nista dotikala že vsaj deset let. Zunaj je bilo vetrovno in zelo hladno, vremenoslovci so napovedovali celo sneg do nižin, zato ni bilo težko upoštevati milijonkrat ponovljenega priporočila: OSPANITE DOMA!

»Evo, tu imaš naslednjih nekaj strani. Ponoči nisem mogla spati, pa sem pisala in kuhala vmes. Tako imava kosilo nared. Če pride kdo na obisk, ga povabiva k mizi ...«

»Pa ja, hahaha, če pride kdo mimo ...« je ponovil kot odmev in spet ga je posilil smeh. Začudil se je samemu sebi. Zadnje dni se je veliko smejal in tudi Ida je bila v glavnem dobro razpoložena.

V roke je vzel liste z besedilom in se potopil v branje drugega dela ženinega opisa popotovanja.

IRBID, JERAŠ in AJLUN

Če si že v Amanu, boš vsekakor pogledal, kaj zanimivega je v neposredni okolici. Zanimivi so trije kraji: IRBID, JERAŠ in utrdba AJLUN. Irbid je z milijonom prebivalcev drugo največje mesto v Jordaniji. Še pred sto leti vasica je danes cvetoč kraj, pomembno trgovsko in kmetijsko središče ter sedež ugledne univerze Yarmuk. Ko se voziš po pokrajini, lahko občuduješ obsežne oljčnike, nasade agrumov in polja, katerih obrobja pa žal »krasi« veliko odpadne plastike in drugih smeti. Ko smo se pozanimali, zakaj je tako, smo izvedeli, da nimajo komunalnih podjetij,

da se pač s smetmi nihče ne ukvarja, očitno pa niti nikogar ne motijo. Čudno, kajne? Videti je pa res grdo.

Za ogled Jeraša si je pa treba vzeti kar nekaj uric, saj se razteza na velikem območju. Starodavno mesto je eno najbolj ohranjenih rimskih mest izven Italije, od tod najbrž poimenovanje Pompeji Vzhoda. Ne ve se, kdo ga je pravzaprav zgradil. Znanstveniki ugibajo, ali so bili to Selevkidi v 4. stol. pr. n. št. ali morda Prolomejci oziroma Aleksander Veliki v 2. stol. pr. n. št. Ugotovili so pa, da se je razcvet Jeraša začel po letu 63 pr. n. št., ko je rimski cesar Pompej osvojil Palestino. V antiki naj bi imelo mesto okoli 15 000 prebivalcev. Cvetelo je zaradi živahne obrti, rodovitnih površin v okolici in seveda trgovine. Jeraš je pod zaščito UNESCO in torej ena najbolj obleganih turističnih točk v Jordaniji. Na ogled so ostaline številnih cerkva, dveh templjev, treh gledališč, posebno veličastni pa so glavna ulica (Cardo Maximus) s kolonado jonskih stebrov, ki so bili prvotno akvadukt, tu so še Hadrijanova vrata, hipodrom, terme, cisterne za vodo, tržnice itd. Res krasen dokument davne preteklosti in umetelne rimske arhitekture.

Nedaleč proč se pripelješ do utrdbe Ajlun, zgrajene okoli leta 1185, torej v času križarskih pohodov. Mogočno utrdbo je zgradil sorodnik sultana Saladina, ki je premagal križarje in jih dokončno pregnal iz Jeruzalema. Glavna naloga gradu je bila varovanje trgovskih, romarskih, poštnih in oskrbovalnih poti na cesti Damask-Kairo. Utrdba je bila namenjena tudi varovanju bližnjih rudnikov železove rude, obenem je bila varovalni objekt, oporišče pred križarji. Med sprehodom po številnih, dobro ohranjenih prostorih utrdbe dobiš zelo dobro predstavo o življenju vitezov v srednjem veku, je pa tudi lep primer tipične muslimanske vojaške arhitekture s sedmimi stražnimi stolpi in 15-metrskim obrambnim jarkom.

NA JUG PROTI MRTVEMU MORJU

Vreme je bilo konec decembra zelo muhasto. V Amanu in okolici smo namerili komaj kakšno stopinjo nad lediščem, pralo nas je in bilo je vetrovno kot tiste dni doma v Sloveniji. Ko smo pa krenili proti jugu, nas je prijetno grela in v Mrtvem morju smo se lahko seveda kopali. Poti proti jugu do Akabe so v bistvu kar tri: odločili smo se za t. i. »kraljevo cesto«. To je 335 kilometrov dolga prometnica, ki sledi stari karavanski poti, po kateri so že pred stoletji muslimani romali v Meko na hadž. Po kraljevi cesti so tudi Nabatejci iz Petre tovorili svoje blago vse do Sirije. Torej je bila ta karavanska pot zelo pomembna prometna žila mnoga stoletja.

Naša prva postaja ta dan je bila BETANIJA ob znameniti biblijski reki Jordan, in sicer na kraju, kjer naj bi Janez Krstnik pred 2000 leti krstil Jezusa. Kraj je svét tako za Izraelce kot za Jordance, tako smo stoje ob reki, ki je tukaj naravna meja med državama, lahko opazovali skupinski krst na izraelskem bregu. Pred letom dni, ko sem bila s prijateljico na popotovanju po Izraelu, sva stali na drugem bregu. Izraelci imajo krstni kraj zelo lepo urejen, že kar razkošno. Malo proč od reke Jordan so imenitne restavracije, prodajalne spominkov, park ... Na jordanskem se ravno takrat ni dogajalo nič. Arheološka izkopavanja pričajo, da so stale v Betaniji že v 3.

stoletju n. št. cerkve, prenočišča, ki so sprejemala pod svojo streho romarje, namenjene na bližnjo goro Nebo ali v Sveto deželo. Našli so vodnjake in votline, v katerih so ljudje bivali, predvsem pa krstilnice, kjer so posvečeni opravljali obred krsta. Leta 2000 je daroval tukaj sveto mašo papež Janez Pavel II., leto pred tem pa je kraj obiskal tudi njegov predhodnik Benedikt XVI.

Tudi mi smo se povzpeli na znamenito goro NEBO. Romarski center je urejen na višini 808 metrov. Tam stoji Mojzesova spominska cerkev, v minulih stoletjih mnogokrat prezidana bizantinska cerkev iz 4. stoletja n. št., v njej pa so na ogled res lepi talni mozaiki, ki upodabljajo lov in divje živali. Gora Nebo ima velik religiozni pomen tako za kristjane kot za muslimane in Jude. V zadnji, Mojzesovi knjigi Stare zaveze je v zadnjih poglavjih zapisano, kako pride Mojzes na goro Nebo, uzre obljubljeni deželo Kanaan, a vanjo ne sme stopiti. To je Božja kazen za njegovo »nezvestobo« in neposlušnost njegovega ljudstva. Trditev, da je Mojzes na gori umrl in je tam tudi pokopan, ni dokazana. Pred baziliko stoji zanimiv bronast kip križa s kačo. Ustvaril ga je italijanski umetnik Giovanni Fantoni, predstavlja pa simboliko bronaste kače, ki jo je Mojzes ustvaril v puščavi, in križa, na katerem je bil križan Jezus. Z gore Nebo se odpirajo krasni razgledi na dolino reke Jordan, Mrtvo morje in ob res jasnem vremenu do Palestine in celo do Jeruzalema.

Vrhunec dneva je bil seveda kopanje v Mrtvem morju, najnižje ležečem morju na svetu – 420 metrov pod morsko gladino. Kar nekaj poimenovanj ima: v hebrejščini Jezero soli, Arabci ga imenujejo Morje smrti ali Lotovo morje, v Bibliji pa sta omenjeni imeni Arabsko in Vzhodno morje. In še več bi se jih našlo. Že oznaka »mrtvo« pove, da zaradi izjemne slanosti - kar 28-33 odstotna je - v Mrtvem morju ni življenja. Uspevajo le nekatere bakterije. In zaradi slanosti je gostota vode mnogo višja kot v drugih morjih, tako da se na gladini obdržijo tudi težji predmeti oz. telesa. Plavanje v Mrtvem morju v bistvu ni mogoče, lahko le lebdiš, in to leže na hrbtu. Je pa bila voda tisti dan zelo prijetna, tam okoli 23 stopinj Celzija. In sonce je dobro grelo, tako da smo res uživali v uricah sprostitve. Priporočljivo je kopanje do 20 minut, turiste pa z znaki opozarjajo, naj se ne kopajo, če imajo na telesu rane/poškodbe in da je treba paziti, da voda ne pride v oči.

Nahajališča naravnega asfalta, ki je nenehno prihajal na površje, so odkrili že Nabatejci in asfalt izvažali v Egipt za balzamiranje trupel, blato z dna v plitvinah ob obali pa za kozmetične pripravke. Danes je Mrtvo morje zelo ogroženo vodno telo. Zaradi izkoriščanja vode reke Jordan, ki je največji pritok, in velikega izhlapevanja, se gladina Mrtvega morja vztrajno niža, letno tudi do 50 cm. Znanstveniki iščejo rešitev, da Mrtvo morje ne bi povsem usahnilo. Ena od zamisli je, da bi črpali v Mrtvo morje vodo iz Rdečega morja, kar je sorazmerno preprosto izvedljivo, a strokovnjaki opozarjajo, da bi se utegnila sestava vode v Mrtvem morju drastično spremeniti, če bi do tega prišlo.

Po kopanju v slani vodi smo se namenili še v MADABO, ki že iz antike slovi po mozaikih. Najbolj znan je talni mozaik Svete dežele iz 6. stol. n. št., ki se nahaja v nekdanji pravoslavni baziliki sv. Jurija, ki jo imenujejo tudi »cerkev zemljevida«. Prvotno je bil mozaik velik 21x7 metrov, danes

pa ga je ostalo le 16x5 metrov. Sestavljen je iz najmanj dveh milijonov koščkov. Zanimiv je, ker predstavlja 150 krajev, pokrajine od Nila do Vzhodne puščave in Sredozemlja, najbolj natančno pa Jeruzalem. V Madabi izdelujejo mozaike še danes. Metode in materiali so seveda novejši, izdelki z mozaiki pa imajo visoko ceno in so zanimivi kot razkošni, dragi turistični spominki. Obiskali smo rokodelce, mojstre obrti, in se prepričali, da gre za izjemno natančno ter zahtevno delo.

»Ej, pozabila si omeniti svojo hudo stisko med vožnjo do Ajluna, ko te je tiščalo na vece,« se reži Edi. »Vodnik Branko te je takrat zelo razumevajoče obravnaval, kajne? Kaj le bi bilo, če bi se v avtobusu polulala v hlače?« Pograbil ga je krohot, da se je ves tresel.

»Ah daj, kvasiš! Ženskam je glede teh stvari stokrat huje kot vam, moškim! In mislim, da je bila tistega mrzlega dne marsikatera sopotnica enako v stiski kot jaz, le da si niso drznile tega omeniti. Seveda pa to nikakor ne sodi v potopis.«

»Kopanje v Mrtvem morju pa me je res navdušilo,« doda Edi. »Nisem si predstavljal, kako je, če lebdiš na vodi kot plutovinast zamašek. Ne bi se branil iti tja letovat!«

»Če že, bi letovala raje na izraelski obali Mrtvega morja. Tam so kopališča mnogo bolje urejena, v ceni pa po mojem ni razlike ... ti Jordanci imajo za tuje turiste res pretirano navite cene. Ampak še raje bi počitnikovala ob Rdečem morju. Se spomniš Dahaba v Egiptu? Super je bilo!«

In potem sta se dolgo v noč pogovarjala o popotovanju po Egiptu.

4

Ida je bila vsak dan v stiku s sinovoma in njunima družinama. Pokazalo se je, da so računalnik, internet, pametni telefon in mobilnik resnično nepogrešljivi delci sodobnega življenja! Mladi so se zdeli Idi kar malce panični, zagotovo pa prestrašeni. Vnuki ne, saj so še premajhni. Veliko dela je bilo za šolo in to je okupiralo seveda tudi starše. Pogosto so tarnali, da učitelji glede na čudne okoliščine otrokom preveč nalagajo in s tem pretirano obremenjujejo vso družino. Da ni koordinacije med učitelji posameznega oddelka in vsak pošilja otrokom preveč nalog v enem dnevu. In še v vrsti je treba stati pri računalniku, saj nima kar vsak družinski član svojega. Torej precej kaotično!

»Hvala bogu, da s tem nimava opravka,« je pokomentirala Ida sredi tedna, ko se je že naposlušala kritik na račun šole. Po kosilu je predlagala, da bi šla skupaj na dolg sprehod. Vreme se je malo popravilo, bilo je dokaj toplo in dišalo je po pomladi.

»Sprehod?« je zatarnal Edi. »Res se mio ne ljubi, niti najmanj!«

»Ah daj, dobro nama bo delo in spotoma se lahko o marsičem pogovoriva.«

Debelo jo je pogledal in bil začuden: »To lahko počneva tudi doma, zakaj bi lazila po svetu.«

»Ker je lep dan in lepo vreme in ker se itak premalo gibljeva.«

»Raje bi se ukvarjal z gredicama na balkonih ali snel in očistil stropne luči ...«

»Prav, pa grem sama,« se je odločila, se oblekla, si oprtala nahrbtnik in odšla brez slovesa. A ni prišla do prvega križišča, je že slišala, kako vpije njeno ime. Obstala je in ga počakala. Čisto zasopel je prihitel do nje.

»Presneto, kam dirjaš, nisi več stara trideset let,« se je usajal.

»Pa kaj nisi ostal doma. Zlahka pohajkujem brez tebe.«

»Nekoč sva vse počela skupaj ...« Ni dokončal misli, kot bi bil osupel nad svojo izjavo. Postrani ga je ošvrknila, rekoč: »Precej sva se odtujila, res je. Najbrž je v vseh tako dolgih zvezah to nujno zlo. Živiva kot prijatelja, ne kot zakonca.«

»Sem jaz kriv, da je tako? Čutim, da ti kar odgovarja.«

»Navadila sem se, mislim pa, da mi ni ravno všeč.«

Ni prenesel njenega strogega pogleda. Sklonil je glavo in globoko vzdihnil, rekoč: »Morda imaš prav. A danes nisem razpoložen za globoke pogovore, res ne.«

Na smeh ji je šlo, ker se je tako hitro ustrašil.

»Saj se da vse popraviti, spremeniti. Ne od danes na jutri, a zdaj, ko sva prisiljena biti priklenjena drug na drugega, lahko poskusiva. Nisva še prestara, veš?«

Prikimal je, jo poljubil za uho in prijel njeno desnico v svojo. Vedela je, da bo njen predlog lep čas premleval, kot je znal dolge dni premlevati vsako svojo odločitev. Bila je zadovoljna z doseženim in tako sta z roko v roki prehodila nekaj kilometrov po okolici mesta.

Zvečer je urejal izbrane fotografije, Ida pa je dokončevala svoj potopis. Bila je že trda tema, ko sta se utrujena spogledala, češ da je dovolj za ta dan.

»Daj mi, kar si danes ustvarila. Zelo me zanima zapis o Petri.«

»Še pred Petro smo šli na ogled utrd M'kaver in Kerak. Si pozabil?«

»Toliko krajev in toliko imen ... Ni mi jasno, kako si lahko vse to vtisneš v spomin, ne veš mi pa povedati, kaj sva imela pred petimi dnevi za kosilo.«

Spet jo je spravil v smeh in za vsak tak trenutek mu je bila od srca hvaležna.

»Beri, tačas se bom oprhala in pripravila kaj za pod zob.«

GREMO PROTI PETRI

Na poti proti Petri smo se ustavili pri trdnjavi M'KAVER (Črna trdnjava, ki jo je v 1. stol. pr. n. št. zgradil Herod Veliki tako kot Masado na izraelski strani Mrtvega morja). Mogočni ostanki nekoč gotovo zelo impozantne utrdbe stojijo na hribu na višini 700 metrov, torej okoli 1100 metrov nad gladino Mrtvega morja. Utrdba, v kateri je Herod Antipa, sin Heroda Velikega, držal kot ujetnika Janeza Krstnika in ga kasneje dal na željo svoje žene Herodie in pastorko Salome tudi obglaviti, je imela v antiki pomembno strateško lego. Odličen razgled na bližnjo in daljno okolico – vidi se celo Mrtvo morje - je omogočal pravočasno opozarjanje prebivalcev o prihodu sovražnih vojska. Vzpon na vrh brega je mala malica, res se pa malce preznojijo in si dodobra pretegneš mišičevje nog. Presenečeni smo bili, ko smo med ostalinami trdnjave naleteli na veliko čredo koz, ki so marljivo mulile travo med tisočletnimi zidovi.

Serpentinasta cesta je izjemno slikovita, pelje tudi skozi znameniti Wadi Mujib, ki mu pravijo »jordanski Veliki kanjon«. Ustavili smo se na vrhu, kjer imajo beduini svojo postojanko: popotnikom radi skuhamo odlično kavo s kardamomom in prodajajo svoje tekstilije, keramiko in nakit. Pod nami neverjetne globeli, vse gole, kot bi bile brez ene same travice. A to ne drži, saj smo videli spodaj na obrobju soteske skromna šotorska bivališča pastirjev in njihove črede drobnice. Wadi Mujib pod nami je bil suh, tudi zato, ker so Jordanci nedaleč proč, na začetku vadija, zgradili velik jez, za njim pa je največje vodno zajetje v državi. V akumulacijsko jezero je speljana tudi desalinizirana voda iz Mrtvega morja. Podoba pokrajine pa je res navdihujoča: vsi odtenki rjave in vmes rdeče, griči, hribi in globeli, vse je rjavo in rdečkasto kot velika praznina, kot da bi se prestavili na nek drugi planet. Ko smo se začeli po serpentinah spuščati v dolino, je bilo vse več življenja; beduini s svojimi šotori in čredami, temni možje v dolgih haljah z rdeče-belimi rutami, ovitimi okoli glave.

Prispeli smo v KERAK, ki je znan po mogočni trdnjavi, ki kraljuje nad mestom z 23 000 prebivalci. Mesto je omenjeno že v Svetem pismu kot KIR ali Kir-Moab, omenjeno pa je tudi na slavnem zemljevidu Svete dežele, ki smo ga prejšnji dan videli v Madabi. Že v bizantinskem obdobju je bil Kerak pomembno središče, škofovski sedež in še v 14. stoletju je bila večina prebivalcev kristjanov. Mogočno utrdbo vitezov križarjev je dal leta 1142 zgraditi jeruzalemski kralj Baldwin in je bila člen v mreži obrambnih utrdb v boju proti muslimanskim vojskam, obenem živahno trgovsko središče, z gradu pa so nadzorovali tudi beduine v puščavskih predelih na vzhodu. Dobrih 40 let muslimani Keraka niso uspeli osvojiti. Leta 1188 je to uspelo sultanu Saladinu. Ta je dal po krutosti zloglasnega zadnjega upravitelja trdnjave Rainalda von Chatillona obglaviti in nataknil njegovo glavo na vrata. Danes so ostaline Keraka pravi labirint podzemnih hodnikov, številnih notranjih dvorišč, dvoran, kapel in vodnih cistern. Kerak je lep primer mešanice evropskega, muslimanskega in arabskega gradbenega sloga.

SIMFONIJA V RDEČEM – PETRA

Prenočili smo v hotelu v kraju Wadi Musa, kjer je vhod v arheološki kompleks Petra. Odločili smo se, da bomo ves naslednji dan preživeli v Petri!

Doživeti več kot 2000 let staro kraljevsko in trgovsko središče Nabatejcev – PETRO – skrito v neverjetno lepem okolju v soteski iz rdečega peščenjaka, ki se po 1200 metrih razširi v kotlu podobno dolino, je gotovo vrhunec popotovanja po Jordaniji. Domačini pravijo: »Če imaš samo en dan za obisk Jordanije, ga preživi v Petri!« Rdeče mesto je od leta 1985 pod zaščito UNESCO, uvrstilo se je med 7 novih čudes sveta (še Machu Picchu, Tadž Mahal, Kolosej, Kitajski zid, Chichen Itza in kip Jezusa v Riu). Da je Petra svetovna znamenitost, priča že vstopnina 50 jordanskih dinarjev, kar pomeni okoli 70 evrov.

Petro so zgradili Nabatejci, severnoarabsko nomadsko ljudstvo (beduini), ki so prišli v ta konec današnje Jordanije najbrž iz Hidžaza, regije na zahodu današnje Savdske Arabije, okoli leta 550 pr. n. št. V Petri jih je živelo kakšnih 20 000. Da so bili odlični strategji, priča že to, da so za svojo prestolnico izbrali skrit kraj, sotesko in dolino v vadiju Araba, kjer jim nihče ni mogel do živenga. Da so bili odlični arhitekti, pa pričajo prekrasne zgradbe v Petri. Znanstveniki sicer trdijo, da so jim pri gradnji pomagali izkušeni grški mojstri. Zelo pomembna je bila zanesljiva oskrba z vodo. Imeli so odlično urejen vodovod, zbiralnike za deževnico, predvsem so pa znali najti vodo v puščavi in krotiti občasne nalive ter poplave. V Petri so ustvarili čudovito oazo sredi kamnite puščave, zahvaljujoč svojemu mojstrskemu ravnanju z vodo. V neposredni bližini mesta so na poljih, ki so jih redno namakali, gojili oljke, trto, različno sadje, celo žita. Sredi mesta so imeli bazene za kopanje, vrtove so krasili vodometi ...

Nabatejci so se sprva ukvarjali z ropanjem in plenjenjem karavan, ki so potovale po kraljevi cesti, kasneje so nudili karavanam zaščito, končno pa postali tudi sami trgovci, prekupčevalci in s tem bogato služili. Premoženje sta jim prinesla mira in kadilo, trgovali so pa tudi z asfaltom iz Mrtvega morja. Leta 168 pr. n. št. so ustanovili nabatejsko kraljestvo, ki je cvetelo do leta 106 n. št. Zvrstilo se je 11 kraljev. Nabateja se je raztezala od Sinaja do severne Arabije, v času kralja Aretasa III. pa so Nabatejci osvojili celo Damask. Porazil jih je Herod Veliki. Samostojnost so dokončno izgubili leta 106 n. št. v času rimskega cesarja Trajana, ki jih je priključil mogočnemu Rimskemu cesarstvu. Takrat so začeli graditi objekte v Petri tudi po rimskem zgledu. Nabatejci niso bili bojevit narod. Konflikte so reševali z diplomacijo, predvsem jim je šlo za posel in zaslužek. Družba je bila zelo homogena, ni bilo socialnih konfliktov, ljudje so živeli v blaginji, celo davkov niso imeli. Ko se je pa trgovina začela odvijati po Rdečem morju in so se karavanske poti preusmerile na vzhod, so Nabatejci izgubili območje svojega monopola. Zgubili so se, se razselili, v pozabo pa je utonila tudi njihova prestolnica Petra - vse do leta 1812, ko jo je s pomočjo beduinov odkril in predstavil svetu švicarski raziskovalec Johann Ludwig Burckhardt.

Ko stopiš v arheološki park Petra, te pozdravi živahno vzklikanje domačinov, ki ponujajo svoje konje, osle, kamele in konjske vprege. A mi smo šli seveda peš, da ne bi prezrli česa zanimivega. Najprej prideš do mesta mrtvih – med vzpetine levo in desno so vklesane votline, kamor so pokopavali svoje preminule. Nabatejci so bili politeisti, verovali so v kopico božanstev. Iz mesta mrtvih te pot popelje v sotesko, imenovano Siq. Stene se dvigajo tudi do 200 metrov v višino, soteska pa je ponekod široka le 3-4 metre. V stenah soteske je bilo najdenih več kot 50 votlin,

v katerih so kipi različnih nabatejskih božanstev. V sončnem dnevu se barve skal prelivajo od rožnate do rdeče, vmes pa se zablešči tudi peščeno rjava. Prekrasno, prava simfonija v rdečem! Levo in desno lahko opazuješ kanale za vodo, v stene vklesane stopnice, ki vodijo visoko gor, tudi različne stvaritve narave, na primer ribji glavi, in ves čas imaš občutek, da bodo zdaj zdaj s sten privršali v skalnih votlinah skriti vojščaki, da te preženejo, ker kališ njihov večni mir. Ko prehodiš 1200 metrov poti po soteski, se ta nenadoma odpre in pred tabo je znamenita Zakladnica (Khazneh), mojstrovina nabatejskega gradbeništva. Vzame ti sapo! 43 metrov visoka in 30 metrov široka umetelno izklesana rdeča fasada zgradbe, ki so jo beduini poimenovali Zakladnica, misleč, da je v veliki žari na vrhu fasade skrit zaklad, je najbolj prepoznaven znak Petre. V bistvu pa gre za mavzolej kralja Areta IV. Tu se gnete največ turistov, tu so restavracije, prodajalne spominkov in tu je izhodišče za ogled mesta živih. Seveda Zakladnica ni edina znamenitost Petre, tu so še samostan, kraljevske grobnice, Ulica fasad z več kot 40 grobnicami, antično gledališče, templji in cerkve itd. Lahko kreneš desno v dolino, kjer so preštevilna bivališča in objekti javnega značaja, lahko se po strmih pešpoteh povzpneš v višave, kjer se nahajajo žrtveniki, ostaline svetišč itd.

Krenili smo desno v dolino, v mesto živih. Res osupljiv pogled. Desno preštevilne, po zgledu Zakladnice izklesane fasade najrazličnejših objektov, bivalne votline, kjer so vse do leta 1980 živele družine sodobnih beduinov. Nato so jim zgradili naselje hiš izven Petre in jih preselili tja. Sprehod med tisočletja starimi, presunljivo lepimi objekti, je navdušujoč. Fotoaparati in telefoni pregorevajo. Kakšno uro se sprehajamo, da pridemo do rimskih stavb na levi, nato se dolina zaključi. Ko gledaš vse to umetelno arhitekturno bogastvo iz davnine in stojiš ob prazni rečni strugi, ki nekako deli razpotegnjeno mesto živih na dve polovici, začneš verjeti trditvi, da je v Petri bivalo med 20 000 in 40 000 ljudi.

Mimogrede smo se ustavili tudi pri stojnicah z izdelki domače obrti beduinske družine pisateljice Marguerite van Geldermalsen, ki se je poročila z beduinom iz Petre in o svojem življenju v Jordaniji napisala roman z naslovom Poročena z beduinom. Prevod je v Sloveniji izšel leta 2007. Najbolj priljubljeni spominki s stojnic so živobarvne rute, keramika, kozmetični pripravki, predvsem kohl – črna barva za senčenje vek, usnjeni izdelki, oblačila beduinov in seveda magnetki z motivom Zakladnice. A cene v Petri so kar zasoljene: za 0,5 l brezalkoholnega piva smo plačali 8 JD, kar znese več kot 9 evrov, kava dva dinarja, tudi cigareti so bili občutno dražji kot doma, celo 8 dinarjev/zavojček.

A Petra je bila definitivno izjemno doživetje! Kako sploh ubesediti lepoto? Vsak gleda na stvari seveda po svoje, mislim pa, da nihče ne odide iz Petre globoko ganjen nad videnim in doživetim, tako kot se zgodi, ko prideš v Machu Picchu, na Kitajski zid, do Tadž Mahala ali kateri že bodi kraj, ki te prevzame, da krila domišljiji in te obogati kot redko kaj drugega.

»Petra me je prevzela kot redko kateri kraj, ki sva ga obiskala,« je zamišljen dejal, ko je prebral zadnjo vrstico. »Genialni so bili, Nabatejci mislim.«

Ida mu je položila na mizico v dnevni sobi krožnik z večerjo in sedla, da dopolni svoj potopisni zapis: »Brala sem, da bomo v puščavi Wadi Rum videli na bazaltnih skalah zapise o tem, kje lahko popotniki najdejo vodo, kar je bilo karavanam življenjskega pomena. Brala sem pa tudi, da so arheologi v puščavi našli dve nabatejski mesti, predhodnici Petre. Najstarejša naselbina se imenuje Sela, leži pa vrh mogočne pečine na višini 900 metrov in je izjemno težko dostopna. Bivališča so v peščenjak vklesane votline, kjer so spali, pred votlinami so pa postavili šotore iz kož. To so bili bivalni prostori. V Seli so našli kar 51 podzemnih cistern za vodo, tako da so bili glede tega preskrbljeni. Ni pa čisto jasno, kje so dobili živež. Morda s trgovanjem, blagovno menjavo ...«

»Zakaj pa si tega naselja ne bomo šli ogledat?«

»Težko dostopen kraj je in sploh še ni odprt za turiste. Tako kot Kirbet-et-Dariah ne. To je drugo, že sodobnejše mesto Nabatejcev. Leži kakšnih 50 kilometrov od Petre. Dela so v polnem teku. Našli so kamnita bivališča, v središču mesta pa je menda veliko svetišče, kjer so žrtvovali živali. Se spomniš, bili so animisti, častili so številna božanstva.«

»Zakaj tega nisi zapisala v potopis? Zanimivo se mi zdi.«

»Skala sem po internetu, a je zelo malo podatkov, ker naselbini še nista raziskani.«

5

Velika noč je minila v prijetni osami. Nista se trudila z barvanjem pirhov, praznično orehovo torto – Edijevo najljubšo sladico – sta pa spekla z združenimi močmi. Bil je prelep sončen in topel dan. Ida je povabila sina z družino, a so se opravičili, češ da je vabilo prišlo prepozno in so že sami pripravili praznično pojedino.

»Tudi prav,« je mirno ugotovila Ida. »Mislim pa, da je bolj strah pred virusom kot pripravljena praznična pojedina. Čudno, ne, mene recimo niti malo ni strah. Zato ne razumem Ane, da si ne upa priti k nama na kavo. Pretirava! Čeravno res obolevajo in umirajo starejši, menim, da nisva ogrožena. Kaj praviš?«

»Saj paziva in upoštevava navodila, torej ne bi smelo biti nič narobe. Ne, niti malo me ni strah in prav rad bi se že družil s kom – razen le s tabo!«

S tistim posebnim leskom v očeh se je zazrla vanj in dejala: »Meni je pa iz dneva v dan bolj všeč, da je tako. Poglej, dobro nama gre in toliko kot te dni se že dolgo nisva smejala. To mi veliko pomeni. Nisva še zgubljena!«

»Nikoli nisem niti pomislil, da bi bila zgubljena! Veš, da te imam rad, ni dvoma. In ja, v bistvu mi zelo ugaja ta samota v dvoje. Odslej bom kruh brez kvasa pekel čisto brez tvoje pomoči, prav?«

Njegov objem je potrdil izrečeno in bilo ji je jasno, da sta v minulih dneh stopila dva koraka naprej, odvrnila marsikateri dvom, slutnjo in strah pred prihodnostjo.

»Samo še projekt Jordanija bova danes končala, potem pa se lotiva česa novega ...« je rekla z veselim prizvokom v glasu in položila predenj v branje in presojo še zadnji del besedila.

WADI RUM – rožnat puščavski čudež

Pot nas je iz Petre vodila proti Akabi ob Rdečem morju. Akaba je edino jordansko morsko pristanišče, pomemben turistični kraj, ki ima poseben status: tu ni davkov, je nekakšna brezcarinska cona, zato se dá v Akabi krasno nakupovati. Sem prihajajo tudi Izraelci iz Eilata, ki leži na drugi strani Akabskega zaliva, po katerem poteka državna meja med Izraelom in Jordanijo. Kraj je bil naseljen že pred 4000 leti, ves čas je imel pomembno strateško vlogo, saj so bili v bližini rudniki bakrove rude, pridobivali so torej baker in ga izvažali v bližnja kraljestva. Danes je Akaba pomembna luka tako za izvoz kot za uvoz. Mesto ima okoli 150 000 prebivalcev, vse leto je veliko turistov, saj je Rdeče morje prijetno toplo v vseh letnih časih.

Le 50 kilometrov vzhodno od Akabe in bleščeče modre gladine Rdečega morja se razteza v velikanski puščavi Hismah ena najbolj osupljivih puščavskih pokrajin sveta – WADI RUM. Z besedo vadi označujemo suhe rečne struge. Po nekaterih se v deževnem obdobju zgodi čudež – nastanejo hudourniki in vadiji se za nekaj časa napolnijo z vodo. A v Wadi Rumu se to več ne dogaja. Čudovita rožnata puščava deluje neresnično, je kot pravljica pokrajine z nekega drugega planeta. Ustvarila jo je erozija, ki je s svojo divjo močjo oblikovala granitne vzpetine, hribočke in čarobne tvorbe iz peščenjaka, votline, mostove in mostičke, ki ti vzamejo sapo. Rožnat pesek nežno valovi v vetru, nebo, puščava in tišina pa pripovedujejo pravljico. Življenje beduinov iz Wadi Ruma – še kakšnih 1000 jih živi v tem surovem okolju - je bilo vedno povezano s številnimi odrekanji. Kot je zapisal T. E. Lawrence v svoji knjigi Sedem stebrov modrosti gre za »smrt v življenju«. No, poleg ljudi lahko v večernih in nočnih urah ugledamo tudi kakšnega zajca, lisico, kozoroga ali vrabčka. Beduini skrbijo ne le za svoje črede drobnice, ampak tudi za dobrobit vse večjega števila turistov, ki jih je filmska industrija navdihnila za obisk tega neverjetnega kotička sveta. V Wadi Rumu so posneli kopico filmov: Rdeči planet, Vojna zvezd, Transformerji, Aladin in seveda film o Lawrenceu Arabskem.

V Wadi Rum ne moreš kar tako! Vodenje in prevoz po terenu zagotavlja center za obiskovalce v vasi Rum. Tu imajo mojstre - voznike džipov, ki poznajo poti in pasti na njih. Potem pa se lahko pustolovščina začne. Glave smo si dobro zaščitili z rutami, kajti hitra vožnja v odprtem vozilu ni ravno zdrava za telo. A tako največ vidiš. Najprej smo se zapeljali do peščene sipine, kakršne doživiš v Sahari, se po sipkem pesku s precej muke povzpeli na vrh in uživali v razgledu na brezmejno rožnato pokrajino. Med vožnjo po bolj utrjenih poteh kamnite puščave smo opazovali neverjetne skalne tvorbe, tu in tam peljali mimo kampov, namenjenih prenočevanju turistov, ki se odločijo za spoznavanje Wadi Ruma na večdnevni ježi na kameljem hrbtu. Ustavili smo se na postojanki, kjer so nam beduini postregli čaj, ponudili svoje rokodelske

izdelke in mešanice čajev, kdor je želel, pa se je lahko povzpel na skalni most, ki ga je ustvarila moč narave. Skratka, za vsakogar je bilo nekaj. Ogljedali smo si tudi še ne povsem raziskane petroglife na mogočni črnih bazaltnih skalah. Ustvarili naj bi jih Nabatejci iz Petre. Na enem od postankov smo imeli bližnje srečanje z veliko čredo kamel in oslov. Ustavili smo se seveda tudi ob kamnitem obeležju s podobo Lawrenca Arabskega, ki v teh krajih še vedno uživa veliko spoštovanje.

Polni prijetnih vtisov smo se vrnil v Akabo in si pred večerom privoščili sproščujočo kopel v Rdečem morju. Da bi videli, kako domačini uživajo na morski obali, smo se odločili obiskati mestno plažo. Pričakal nas je vesel vrvež, glasba, vpitje čofotajočih otrok, prerekanje čolnarjev, ki so se trgali za stranke ... Čeprav smo vedeli, da se v islamski Jordaniji ženske in marsikje tudi otroci kopajo oblečeni, smo turistke tvegale in skočile v morje ene v bikinkah, druge v enodelnih kopalkah. Voda je bila zelo bistra in prijetno topla glede na to, da je bil 6. januar. Sprva ni bilo nikakršnega odziva, čez čas so pa začeli zijati v nas otroci. Nekateri so imeli kopalke, cel kup pa se jih je kopalo oblečenih. Njihove matere so posedale v senci, zagrnjene do nosu, nobena ni šla v morje. Malce neprijetno je bilo, zato se na obali nismo dolgo zadržali. Najbrž ni bilo prav, da nismo upoštevali tradicije domačinov, a nas je vendar prijetno presenetilo, da so bili tolerantni, sprejeli so nas in naše ravnanje brez opazk in brez obsojanja. Najbrž so si mislili: Turisti pač.

Slovo od Jordanije je prišlo vse prehitro. Zanimivo bi bilo priti znova čez nekaj let, saj se dežela naglo razvija in postaja vse bolj privlačna turistična meka Bližnjega vzhoda.